

GUUS HOUTZAGER

MITOLOGIA GREACĂ

ENCICLOPEDIE COMPLETĂ

CORINT

Cuprins

Introducere	7
Mitologia greacă de-a lungul veacurilor	7
Cum își reprezentau grecii lumea zeilor	14
Mitologia și istoria	18
Sursele scrise	19
Despre secțiunea enciclopedie	21
Mitologia greacă	24
Bibliografie	259
Index	262
Mulțumiri	267
Surse foto	268

ROMA ANTICĂ

GRECIA ANTICĂ

Mitologia greacă

Achilleus [Ahile]

Ahile, fiul zeiței Thetis și al muritorului Peleu, era unul dintre marii eroi din mitologia greacă. Dintre toți cei care au luptat în războiul Troiei, el a fost cel mai viteaz. Deși nu i-a fost dat să asiste la căderea Troiei, Ahile a jucat un rol decisiv în obținerea victoriei aheilor (Homer îi numea pe cei de un neam cu el argieni, danai sau ahei. Romanii le-au spus greci, în ultimele secole înainte de Hristos. Dar ei își spuneau eleni, iar țara se numea Elada – n.tr.). În ciuda forței sale supraomenești, Ahile era muritor. I se prezisese că va muri și, spre deosebire de Heracles (Hercule) (*q.v.* = *quod vide* = vezi și – n.tr.), nu îl aștepta deificarea, ci o viață lipsită de speranță, ca umbră în lumea subpământeană. Ahile cel extrem de puternic, crud, arrogant și foarte arătos a devenit astfel prototipul tuturor celor care trebuie să plătească pentru că au trăit o viață scurtă și intensă, ilustră și periculoasă. O asemenea viață se sfârșește cu o moarte prematură, așa cum o arată exemple precum cuceritorul macedonean Alexandru cel Mare, el însuși un admirator al

Semizeul Ahile a fost unul dintre cei mai mari eroi care au luptat în războiul troian. A ucis numeroși dușmani, dar știa că nici el nu are mult de trăit.

lui Ahile, sau eroii din secolul al XX-lea, precum James Dean, Jimi Hendrix, Ayrton Senna și Barry Sheen.

Atât Zeus, cât și Poseidon i-au făcut curte frumoasei Thetis, fiica zeului mării Nereus, dar din cauză că o veche profeție spunea că fiul lui Thetis își va depăși tatăl (*vezi Prometeu*), ea a devenit soția lui Peleu, regele cetății Phthia din Tesalia. La nunta lor, au fost plantate semințele războiului troian, când Eris, zeița discordiei, a aruncat un măr de aur printre invitați. Îi era destinat celei mai frumoase dintre zeițe; Atena, Afrodita și Hera și-au disputat „mărul discordiei”. Ele i-au cerut prințului troian Paris să spună care e cea mai frumoasă – judecata lui Paris a avut consecințe dezastruoase (*vezi Afrodita, Elena, Paris și Thetis*).

Thetis știa că fiul ei va deveni un erou vestit, dar mai știa cu siguranță și că nu va ajunge la vârsta senectuții. Era o mamă grijulie și iubitoare, așa că s-a străduit ca fiul ei să nu aibă această soartă, scaldându-l pe micul Ahile în apele râului subpământean Styx, pentru a-l face nemuritor. A reușit, dar atunci când l-a scufundat pe micuț în apele râului, l-a ținut de un călcâi, iar această parte a corpului a rămas vulnerabilă. În cele din urmă, „călcâiul lui Ahile” s-a dovedit a fi fatal pentru erou. Conform unei alte versiuni, spre disperarea lui Peleu, Thetis a încercat să-l facă nemuritor pe micul Ahile aruncându-l în flăcări în timpul nopții și ungându-l cu ambrozie în timpul zilei.

Ahile a fost încredințat înțeleptului centaur Chiron, care era preceptorul multor eroi. Printre altele, Chiron l-a învățat pe Ahile să alerge foarte repede, lucru care l-a ajutat mai târziu, în timpul luptelor. Homer îl numește foarte des în epopeea lui, *Iliada*, „cel iute de picior”.

Pentru că Thetis știa că Ahile urma să moară pe câmpul de luptă, l-a trimis pe acesta la curtea regelui Lycomed, pe Insula Scyros, unde a trăit o vreme îmbrăcat în haine de fată. Însă aceasta nu l-a împiedicat să aibă un fiu, Neoptolem, cu Deiamia, fiica lui Lycomed.

În speranța că l-ar putea face pe fiul ei invulnerabil, Thetis l-a îmbăiat în apele râului Styx. Însă l-a ținut de călcâi, iar acest loc era vulnerabil. Tablou în ulei de Peter Paul Rubens, secolul al XVII-lea.

Șederea lui Ahile în acest loc, la adăpost, nu a durat mult. Atunci când aheii s-au îmbarcat pentru a porni spre Troia pentru a o aduce înapoi pe Elena, Artemis a refuzat să dea drumul vântului prielnic, dacă Agamemnon, comandantul armatei aheilor, nu i-o va aduce ca ofrandă pe fiica lui, Ifigenia.

Agamemnon a ademenit-o pe Ifigenia în portul Aulis, unde se afla flota greacă, promițându-i că o va căsători cu Ahile. Odiseu a fost însărcinat să-l aducă pe Ahile, iar acesta a acceptat cu entuziasm. Deghizat în negustor, el a ascuns câteva arme printre obiectele de podoabă cu care s-a prezentat în palatul

Chiron, un centaur înțelept și agreabil, a fost preceptorul lui Ahile, ajutându-l pe erou să se desăvârșească în plan spiritual și fizic. Fragment dintr-un vas de terra sigillata din secolul al II-lea sau al III-lea d.H.

lui Lycomedes. Apoi a poruncit ca trompetele să sune în clipa în care o anumită „fecioară” (Ahile deghizat) va alege armele, nu bijuteriile...

Prin viclenie, Odiseu (dreapta) îl face pe Ahile – îmbrăcat în femeie – să pună mâna pe arme. Fiicele regelui Lycomedes urmăresc scena cu teamă. Tablou în ulei de Peter Paul Rubens, secolul al XVII-lea.

La Troia, Ahile a arătat că este un războinic fără milă, de neînving. Troienii tremurau de teamă de fiecare dată când se arăta în carul lui, condus de vizitiul Automedon. Carul era tras de niște cai nemuritori, Xanthos și Balios, care știau să vorbească (*vezi Xanthos și Balios*). Înainte de începerea asediului Troiei, Ahile l-a ucis pe Cycnos, unul din fiii lui Poseidon. Cycnos era imun la armele obișnuite, așa că Ahile l-a strangulat folosind cureaua de la coiful acestuia.

Troilos, unul dintre fiii reginei Hecuba și ai zeului Apollo, a fost ucis de Ahile într-o ambuscadă; Troilos însoțea câteva femei din Troia, printre care se afla și Polyxena, care se duceau să ia apă de lângă una din porțile cetății. Această ispravă nu a fost deloc una demnă de Ahile.

În timpul celor zece ani cât a durat asediul Troiei, aheii au organizat mai multe raiduri și au jefuit diverse cetăți mai mici din împrejurimi. Ahile a jucat un rol important în timpul acestor atacuri. Într-unul din aceste raiduri de pradă, el a răpit-o pe

Prințul troian Troilos (dreapta) a fost omorât de Ahile (stânga) într-o ambuscadă. Scenă de pe o oglindă din Praeneste, secolul al IV-lea î.H.

frumoasa Briseis, care a devenit sclava și amanta lui. Agamemnon, comandantul armatei aheilor, care avea dreptul la o parte substanțială din prada de război a lui Ahile, își luase și el o sclavă. Hriseis i s-a părut mai frumoasă decât soția lui, Clitemnestra, pe care o lăsase acasă, dar Hriseis era fiica unui mare preot al lui Apollo și, pentru a nu trezi mânia zeului, Agamemnon a fost obligat să i-o înapoieze pe Hriseis tatălui ei. Ahile se numărase printre cei care îl obligaseră să facă asta. Atunci Agamemnon i-a cerut-o pe Briseis. Era comandantul-șef și nu suporta ca altul să se bucure de favoruri mai mari decât el.

Fără tragere de inimă, Ahile a renunțat la Briseis, dar a refuzat să mai lupte. Mândria îi fusese rănită, iar eroul i-a cerut mamei sale să îl implore pe Zeus să încline sorții bătăliei în favoarea troienilor. Și așa s-a întâmplat. Asediul Troiei a durat zece ani, iar aheii erau din ce în ce mai nerăbdători și mai nemulțumiți. Troienii au atacat tabăra aheilor de pe plajă, dar Ahile a refuzat să lupte. Însă când troienii au încercat să incendieze corăbiile aheilor, Ahile i-a permis lui Patrocle, tovarășul de arme și bunul său prieten, să participe la bătălie. Patrocle s-a îmbrăcat în armura lui Ahile și

troienii au crezut că este eroul și, speriați, și-au luat călcâiele la spinare. Patrocle arăta ca Ahile, dar nu era Ahile. Prințul troian Hector l-a ucis și a dezbrăcat cadavrul, luând armura lui Ahile (*vezi Patrocle*).

Ahile s-a înfuriat foarte tare când a auzit că bunul lui prieten a fost omorât. Nici divina lui mamă, care a venit în cortul său, nu a reușit să-l consoleze. Ahile dorea să se răzbune pe Hector și, atunci când Thetis l-a avertizat că exista profeția că va muri curând după moartea lui Hector, Ahile i-a răspuns: „Ah, de-aș muri chiar acum, dacă nu mi-a fost dat să mi-l apăr / Soțul de moarte. El, bietul, se stinse departe de țară, / Vai, și de mine avea tocmai nevoie să-nlătur blestemul” (Homer, *Iliada*, Cântul XVIII, 95-97, trad. de G. Murnu, Ed. Univers, Buc., 1985). Thetis și-a dat seama că nu îl poate opri, așa că s-a dus la Hefaistos, care a făurit o armură nouă, splendidă pentru Ahile.

Îmbrăcat în această armură, eroul s-a urcat în carul său și s-a dus pe câmpul de luptă, unde i-a măcelărit pe troieni. L-a urmărit pe Hector, care a înconjurat de trei ori zidul cetății, apoi l-a ucis și i-a legat trupul neînsuflețit și gol de carul lui, târându-l

Tânărul cuceritor macedonean Alexandru cel Mare, reprezentat aici pe calul său Bucephal, îl considera pe Ahile modelul său. „Sarcofagul lui Alexandru”, detaliu, secolul al II-lea î.H.

O imagine care îi înfricoșă pe troieni: Ahile în timp ce se urcă în carul său de luptă. Vizitiul său, Autamedon, ține lancia eroului, ca și frâiele cailor nemuritori, Xanthos și Balios. Pictură pe un kylix atenian, secolul al VI-lea î.H.

în țărână. A făcut asta mai multe zile. Numai după rugă fierbinți, a reușit Thetis să-l îmbunzeze și să-l convingă să înapoieze leșul lui Hector tatălui său, regele Troiei. Conducătorul lui Hermes, mesagerul zeilor, și aducând o răscumpărare uriașă, Priam s-a dus în cortul lui Ahile ca să-l roage să-i dea înapoi trupul neînsuflețit. Bărbatul mai tânăr a fost impresionat de suferința bătrânului, i-a dat trupul lui Hector și i-a spus că îl poate arde pe rug în pace, după obicei. Toate acestea, de la supărarea lui Ahile la pierderea lui Briseis până la înapoierea trupului lui Hector și înmormântarea acestuia, sunt descrise pe larg în *Iliada*.

La puțină vreme înainte de moartea sa, Ahile a participat la bătălia împotriva amazoanelor, care veniseră să-i ajute pe troieni. El a doborât-o cu sabia, pe regina acestora, Penthesileea, dar s-a îndrăgostit de ea când i-a văzut trupul dezbrăcat de armură.

Nu peste multă vreme, Ahile a fost lovit de o săgeată trasă de Paris, care nu era un războinic prea curajos. Paris a fost ajutat de zeul Apollo. Acesta nu-l iubea pe Ahile și a avut grijă ca săgeata să-l lovească în singurul loc vulnerabil, în călcâi.

S-a crezut, în mod eronat, că acest sarcofag, cu basorelieful spectaculoase care descriu scene de luptă și de vânătoare, i-a aparținut lui Alexandru cel Mare. „Sarcofagul lui Alexandru”, secolul al II-lea î.H.

Ahile a fost plâns vreme de șaptesprezece zile de Thetis și de celelalte fiice ale lui Nereus. Chiar și muzele au venit să bocească lângă rugul lui funerar. După incinerare, cenușa a fost pusă într-o urnă de aur, făurită de Hefaistos, care a fost așezată în mormântul lui Patrocle, pe țărmul mării.

Între ahei a izbucnit o ceartă în legătură cu cine ar trebui să moștenească armura neprețuită a lui Ahile. O revendica Ajax, care recuperase trupul neînsuflețit al lui Ahile de pe câmpul de luptă, dar i-a fost oferită lui Odiseu. Atunci Ajax s-a sinucis, iar Odiseu i-a dat armura lui Neoptolem, fiul lui Ahile, care venise să se alăture aheilor în ultima etapă a războiului troian.

Același Odiseu s-a întâlnit mai târziu, în lumea subpământeană, cu umbra lui Ahile, scenă descrisă de Homer în *Odiseea*. Ahile se schimbase cu totul și nu mai avea vechea mentalitate „trăiește intens, mori tânăr”. „Nu mă consola pentru moartea mea, rege Odiseu”, i-a spus el vizitatorului din lumea celor vii. „Mai bine-aș vrea să fiu argat la țară, / La un sărac cu prea puțină stare / Decât aci în iad să fiu mai mare” (Homer, *Odiseea*, Cântul XI, 654-656, trad. de G. Murnu, Ed. Univers, Buc., 1971).

Conform unei alte versiuni, umbra lui Ahile, care la puțină vreme înainte de plecarea aheilor din Troia o ceruse pe fiica lui Priam, Polyxena, pentru el (*vezi Polyxena*), a trăit alături de Patrocle pe Insula Leuce, un fel de paradis din lumea subpământeană rezervat marilor eroi. Totuși, pare justificată presupunerea că eroul ar fi fost bucuros să schimbe existența de umbră cu o viață simplă în lumea plină de lumină a celor vii.

Actaion [Acteon]

Acteon era fiul lui Aristeu și Autonoe și nepotul lui Cadmos, fondatorul cetății Teba. Mulțumită educației primite de la tatăl său sau de la centaurul Chiron, era un vânător excelent. Poate că era prea bun, de vreme ce Artemis s-a supărat din pricină că se mândrea cu asta. Zeiței nu i-a surâs nici faptul că plănuia să se căsătorească cu mătușa lui, Semele. Conform unei alte versiuni, în timpul unei vânătorii, Acteon a surprins-o, fără voie, pe casta Artemis în timp ce făcea baie, înconjurată de nimfele ei. Pentru a-l împiedica pe Acteon să le povestească tuturor că

Vânătorul Acteon le surprinde, fără voie, pe casta zeiță Artemis și pe nimfele ei în timp ce se scaldă. Pentru el, consecințele au fost teribile. Tablou din școala lui Tițian, secolul al XVII-lea.

MITOLOGIA GREACĂ

ENCICLOPEDIE COMPLETĂ

Această enciclopedie vă introduce în lumea bogată și fascinantă a mitologiei grecești. Sunt prezentați principalii zei, semizei, eroi și alte personaje mitologice create de grecii antici. În introducerea cuprinzătoare a cărții, sunt oferite amănunte semnificative despre felul în care au apărut miturile, precum și despre sensurile filosofice ale acestora.

Lucrarea cuprinde:

- 500 de ilustrații color
- mitologia greacă de la Ahile la Zeus
- mituri care au captivat omenirea timp de mii de ani
- cele mai vechi povești din istoria Europei
- originea și semnificația unor sintagme, precum forță herculeeană, răs homeric, muncă de Sisif, chinurile lui Tantal, firul Ariadnei, călcâiul lui Ahile, pânza Penelopei etc.

ISBN: 978-973-135-263-3

www.edituracorint.ro

